

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO**

**ONOR. IMHALLEF
ALBERT J. MAGRI**

**ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA**

Seduta tal-25 ta' Mejju, 2007

Appell Civili Numru. 1918/2000/1

Paolo Bonnici Limited

v.

**Freeport Terminal (Malta) p.l.c.
u Valletta Freight Services Limited**

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni pprezentata mis-socjeta` attrici li tghid hekk:

"Peress illi s-socjeta` attrici ghandha merkanzija li llum qiegħda fil-pussess tas-socjeta` Freeport Terminal (Malta) p.l.c. (Freeport). Peress li s-socjeta` attrici hallset jew

Kopja Informali ta' Sentenza

offriet li thallas kull ammont dovut in konnessjoni ma' l-istess merkanzija

"Peress li s-socjeta` Freeport ghandha pendenza mas-socjeta` Valletta Freight Services Limited u l-istess Freeport u ghal din ir-raguni s-socjeta` Freeport qed tghid li ma tridx tirrilaxxa l-merkanzija favur is-socjeta` attrici.

"Peress li l-merkanzija li ghandha s-socjeta` attrici fil-pussess tal-Freeport tikkonsisti f'ikel li jista jigi mhasrar jekk ma tigix rilaxxjata immedjatament.

"Peress ukoll li s-socjeta` attrici ghandha obbligi kontrattwali in konnessjoni ma l-istess merkanzija inkluz obbligu ta' 'transhipment'. Illi jekk il-merkanzija ma tigix rilaxxjata immedjatament is-socjeta` attrici se titlef in-negozju u ssofri danni.

"Peress li s-socjeta` attrici diga inkorriet spejjez sabiex tipprova tiehu l-merkanzija taghha.

"Peress li dan l-agir tal-Freeport huwa abbużiv u bi pregudizzju kbir ghas-socjeta` attrici.

"Peress li s-socjeta` Valletta Freight Services Limited kienet ilha taf li b'risultat tal-pendenza li hemm bejna u l-Freeport, l-Freeport mhiex se taccetta l-istruzzjonijiet taghha u qatt ma informat lis-socjeta` attrici b'dan.

"Peress li l-Freeport qieghda tghid li hi qed tirrifjuta li thalli lis-socjeta` attrici tiehu l-merkanzija taghha minhabba l-agir tal-Valletta Freight Services Limited.

"Peress li l-konvenuti gew interpellati sabiex iddesistu mill-agir abbużiv taghhom u sabiex ihallu lis-socjeta` attrici tiehu l-merkanzija taghha.

"Jghidu l-konvenuti ghaliex din l-Onorabbli Qorti ma ghandhiex:

Kopja Informali ta' Sentenza

"1. Tiddikjara li s-socjeta` Freeport Terminal (Malta) p.l.c. abbużivament qiegħda tirrifjuta li tirrilaxxa l-merkanzija tas-socjeta` attrici.

"2. Tiddikjara li s-socjeta` Valletta Freight Services Limited u s-socjeta Freeport Terminal (Malta) p.l.c. huma ukoll responsabbli għad-danni sofferti mis-socjeta` attrici minhabba l-agir tagħhom.

"3. Tordna lis-socjeta` Freeport terminal (Malta) p.l.c. sabiex immedjatament tirrilaxxa l-merkanzija favur is-socjeta` attrici.

"4. Tillikwida d-danni sofferti mis-socjeta` attrici inkluz danni ta' telf ta' profitt.

"5. Tikkundanna lis-socjetajiet konvenuti sabiex ihallsu dak l-ammont hekk likwidat.

"Bl-ispejjeż inkluzi dawk tal-protest gudizzjarju datat 19 ta' Settembru, 2000 u bl-imghax legali kontra l-konvenuti li huma minn issa ngunti għas-subizzjoni."

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tas-socjeta` Valletta Freight Services Limited (fol. 16) li in forza tagħha eccepjiet illi:

"1. Illi in kwantu huwa diretti kontra tagħha, it-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt, peress li kull pregudizzju jew danni li setgħat sofriet is-socjeta` attrici kien attribwibli biss għall-agir illegali u abbużiv tas-socjeta` l-oħra konvenuta: Freeport Terminal (Malta) p.l.c. u hadd aktar.

"2. Illi l-pendenza jew vertenza li s-socjeta` attrici kellha mas-socjeta` eccepjenti u li hija mertu ta' kawza oħra quddiem din l-Onorabbli Qorti, qatt ma kienet tintitola lis-socjeta` l-oħra konvenuta li ma tirrilaxxjax merkanzija destinata lir-ricevitori lokali – fosthom lis-socjeta` attrici – sempliciment għax din il-merkanzija waslet f'container proprjeta' tad-ditta estera rappreżentata f'Malta mis-socjeta` eccepjenti.

Kopja Informali ta' Sentenza

"3. Illi s-socjeta` eccipjenti ghamlet kull ma setghet biex totjeni ir-rilaxx malajr kemm jista jkun tal-merkanzija destinata lis-socjeta` attrici, u kellha sahansitra tbaxxi rasha ghar-rikatt li ipprattikat is-socjeta` konvenuta l-ohra biex tottjeni pagament ta' parti mill-mertu tal-kawza l-ohra.

"4. Illi ghalhekk is-socjeta` eccipjenti mhi bl-ebda mod responsabbli ghad-danni u ma hemmx danni x'jigu likwidati fil-konfront taghha.

"5. Illi l-mertu tat-tielet talba issa hu f'kull ezawrit ghax is-socjeta` l-ohra konvenuta ikkonsenjat il-merkanzija de quo lis-socjeta` attrici.

"6. Salvi eccezzjonijiet ohra skond il-ligi."

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tas-socjeta` Freeport Terminal (Malta) p.l.c. (fol. 21) li in forza taghha eccepjet illi:

"1. Preliminarjament, illi s-socjeta` eccipjenti ma ghandha ebda relazzjoni guridika mas-socjeta` attrici u ghalhekk ghandha tigi liberata mill-osservanza tal-gudizzju.

"2. Minghajr pregudizzju ghall-premess :-

"(a) illi l-ewwel u t-tielet talba tas-socjeta` attrici huma ezawriti u sorvolati billi l-merkanzija in kwistjoni giet rilaxxjata f'Settembru, 2000.

"(b) Illi l-eccipjenti kellha d-dritt li ma tipprestax aktar servizzi lis-socjeta` Valletta Freight Services Limited billi din kienet debitrice taghha f'ammont ingenti ghall-servizzi precedenti.

"3. Salve eccezzjonijiet ulterjuri."

Rat is-sentenza moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fid-29 ta' Ottubru 2004, li in forza taghha ddecidiet il-kawza fis-sens illi:

"tilqa' t-talbiet attrici barra t-tielet wahda li giet irtirata;

Kopja Informali ta' Sentenza

"Tiddikjara lis-socjeta` konvenuta Freeport Terminal (Malta) p.l.c. unikament responsabbili ghad danni sofferti mis-socejta' attrici Paolo Bonnici Limited.

"U tikkundannaha thallas is-somma ta' hames mija u sittin lira Maltija hamsa u erbghin centezmu (Lm560.45) lis-socjeta` attrici, bl-imghax legali mid-data tal-prezentata tac-citazzjoni sad-data tal-pagament effettiv.

"L-ispejjez ta' din l-Istanza ghandhom jigi ssoportati interament mis-socjeta` Freeport Terminal (Malta) p.l.c."

Dik il-Qorti tat is-sentenza taghha wara li ghamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet:

"Il-Fatti

"Is-socjeta` attrici kienet irceviet *containers* minn barra u l-agent kien il-Valletta Freight Services Limited. Is-socjeta` attrici wara li hallset dak li kien dovut minnha lill-agent u inghatat id-*delivery order*, talbet li tirtira x-xoghol mill-port, izda s-socjeta` konvenuta Freeport Terminal (Malta) p.l.c. infurmatha li x-xoghol kien ser jinzamm il-Port minhabba li kien hemm pendenzi bejnha u bejn is-socjeta` konvenuta l-ohra, cjoe l-agent.

"Fis-27 ta' Settembru 2000, wara li kien intlaq kompromess bejn il-konvenuti (ara fol. 80) wiehed mill-*containers* gie rilaxxat mill-Port Hieles, u iktar tard gew rilaxxati wkoll it-tlett *containers* l-ohra. Ghaldaqstant, wara li gew rilaxxati dawn il-*containers*, is-socjeta` attrici irtirat it-tielet talba taghha.

"KONSIDERAZZJONIJIET

"Il-Qorti issa trid tiddeciedi fuq il-kwistjoni tad-danni li lahqet sofriet is-socjeta` attrici minhabba d-dewmien fir-rilaxx tal-merkanzija u min hu responsabbli ghalihom.

"Danni

"Is-socjeta` attrici esebiet permezz tad-dokument markat PP1 a fol. 30, rendikont tad-danni sofferti minhabba dan

id-dewmien. Id-danni jlahhqu ghas-somma ta' Lm560.45. Id-dokumenti PP2 sa PP9, ezebiti a fol. 31 sa 38, huma ricevuti li jaghtu spjegazzjoni ta' kif is-socjeta` attrici llikwidat dawn id-danni. Dan l-ammont gie spjegat ukoll fix-xhieda ta' Stephen Scicluna, a fol. 27 tal-process. Dan l-ammont ma giex kontestat miz-zewg socjetajiet konvenuti. Ghaldaqstant id-danni sofferti mis-socjeta attrici jammontaw ghal hames mija u sittin lira Maltija hamsa u erbghin centezmu (Lm560.45).

"Responsabilita` ghad-danni

"Kull min bl-agir irresponsabbli tieghu jikkaguna danni lil haddiehor ghandu jkun hu li jaghmel tajjeb dawk id-danni, (artikolu 1031 Kap 16), u dana rrispettivament jekk ikunx hemm relazzjoni guridika bejn iz-zewg partijiet. Ghalhekk l-ewwel eccezzjoni tas-socjeta` Freeport Terminal (Malta) p.l.c. fis-sens li hi m'ghandha ebda relazzjoni guridika mas-socjeta` attrici, ma tistax tigi milqugha. Jekk jigi ppruvat illi s-socjeta` konvenuta Freeport Terminal (Malta) p.l.c. kkawzat dawn id-danni jew parti mid-danni sofferti mis-socjeta` attrici, nonostante il-fatt illi bejn il-partijiet ma kien hemm ebda relazzjoni guridika, xorta wahda hija tista` tinstab responsabbli ghar rizarciment ta' dawn id-danni.

"Is-socjeta` Freeport Terminal (Malta) p.l.c. ddecidiet li ma tirrilaxxax il-merkanzija tas-socjeta` attrici minhabba li kien hemm pendenti ammonti ta' flus dovuti mis-socjeta` konvenuta Valletta Freight Services lilha u ippretendiet li hija kellha dritt li ma tipprestax aktar servizzi lis-socjeta` Valletta Freight Services Limited billi zzomm merkanzija ta' terzi li taghha s-socjeta` konvenut Valletta Freight Services kienet biss l-agent.

"Il-Qorti m'hex ser tidhol fil-kwistjonijiet dwar il-pendenzi li hemm bejn iz-zewg socjetajiet konvenuti. Anke jekk is-socjeta` Freeport Terminal (Malta) p.l.c. kellha dritt ghall flus li kienet qed tippretendi minghand il-Valletta Freight, is-socjeta` konvenuta Freeport ma setghetx tezercita tali dritt, billi thalli il-merkanzija tas-socjeta` attrici tiddahhal fil-port, sahansitra tinhatt mill-vapur u mbaghad ma tigix

Kopja Informali ta' Sentenza

rilaxxata lis-sid tal-merkanzija. B'dan il-mod gew milquta hazin terzi persuni li kienu kompletament estranei ghal kwistjoni bejn iz-zewg konvenuti.

"Il-Freeport Terminal p.l.c. setghet tiehu mizuri kawtelatorji ohrajn *pendente lite*, minghajr ma teffettwa negattivament lil terzi persuni estranei u tiehu l-ligi b'idejha."

Rat ir-rikors ta' l-appell tas-socjeta` konvenuta Freeport Terminal (Malta) p.l.c.;

Rat ir-risposti pprezentati mis-socjeta` attrici u mis-socjeta` konvenuta l-ohra Vella Freight Services Ltd.;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Ikkunsidrat;

Il-fatti li wasslu ghal dik il-kawza huma ben delineati fis-sentenza ta' l-ewwel Qorti, u ghalhekk, m'hemmx lok li jsir re-epilogu ta' l-istess. Is-sentenza ta' l-ewwel Qorti aggravat il-kumpanija Freeport Terminal (Malta), b'din tappella mis-sentenza bl-aggravju jkun li hi ma setghetx tinstab responsabbli ghad-danni reklamati mis-socjeta` attrici peress li ma kellha ebda relazzjoni guridika maghha, u hi agixxiet kontinwament fil-limiti tad-drittijiet taghha.

Jirrizulta, fil-fatt, li l-Freeport tahdem biss fuq bazi ta' *containers*, li huma proprjeta` ta' ditti esteri li jkollhom agent f'Malta. Il-Freeport tieghu istruzzjonijiet minn dawn l-agenti biss, jew minn min ikun awtorizzat minnhom, u x-xoghol taghha hu li jew izzomm il-*container* fil-parti disinjata bhala bhala l-freeport sakemm tghabbi l-istess *container* fuq vapur iehor ghat-trasbord barra minn Malta, jew, jekk l-oggetti fil-*container* ikunu destinati ghal suq lokali, billi tghaddi l-istess oltre r-recint desinjat, u hemm tiddepozitah sakemm il-kontenut tieghu jigi ezaminat mill-ufficjali tad-Dwana u t-taxxa relattiva tithallas. Huwa l-agent li jikkontrolla d-dhul u l-hrug tal-*containers* mill-

Freeport Terminal, u huwa dan li jhallas ghas-servizzi moghtija mill-Freeport.

L-agent f'dan il-kaz kienet is-socjeta` Valletta Freight Services Ltd. Din mhux l-ewwel darba li wzat is-servizzi tal-Freeport Terminal, pero`, kienet waqghet hafna lura fil-hlasijiet dovuti ghas-servizzi rezi. Din giet ripetutament avzata li jekk mhux ser taqta' l-kont tas-servizzi moghtija diga`, il-Freeport ma kenitx se taghtiha aktar servizzi. Is-socjeta` Valletta Freight, nonostante din l-intimazzjoni, baqghet ma hallsitx l-arretrati dovuti, izda xorta wahda baghtet il-*container* in kwisjtoni fil-*freeport* u talbet is-servizzi tal-Freeport Terminal. Dan il-*container* partikolari nzamm fit-*terminal*, bis-socjeta` Freeport Terminal (Malta) p.l.c. tirribadixxi l-posizzjoni taghha li ma kenitx ser tippresta servizzi fir-rigward ta' dan il-*container* qabel ma tithallas dak dovut lilha.

L-ewwel Qorti qalet li dan kien agir irresponsabbli da parti tas-socjeta` Freeport Terminal peress li "gew milquta hazin terzi persuni li kienu kompletament estranei ghal kwistjoni bejn iz-zewg konvenuti". Din il-Qorti ma taqbilx. Li s-socjeta` attrici ntlagtet hazin ma kienx tort tas-socjeta` Freeport Terminal, imma tas-socjeta` Valletta Freight Services li waqghet lura milli thallas ghas-servizzi lilha rezi, u avvolja giet informata li l-Freeport Terminal ma kenitx sejra taghtiha aktar servizzi, xorta ttentat tghaddi *container* mill-*freeport*. Is-socjeta` Freeport Terminal ma kellha ebda obbligi fil-konfront tas-socjeta` attrici, izda min-naha l-ohra kellha kull dritt tirreagixxi ghan-nuqqasijiet tal-klijenti taghha (bhalma kienet il-Valletta Freight Services Limited) bil-mod li ghamlet. Dak li ghamlet is-socjeta` Freeport Terminal ma kienx oltre dak li hu koncess lilha, u cioe`, li tikkawtela l-interessi taghha. Ma abbuzatx bid-drittijiet moghtija lilha billi waqfet hesrem u minghajr pre-avviz l-ghoti tas-servizzi. Is-socjeta` Valletta Freight Services giet ripetutament mitluba thallas l-arretrati, u meta baqghet inadempjenti, giet avzata li mhux se tinghata aktar servizzi. Dan kien biss ezercizzju ta' dritt biex tikkawtela l-pretensjoni taghha, u dak l-ezercizzju kien "fil-qies li jmiss" (ara Artikolu 1030 tal-Kodici Civili).

Kif qalet il-Prim Awla tal-Qorti Civili, fil-kawza **Eurobridge Shipping Services Ltd v. Scicluna**, deciza fit-30 ta' April 2001, meta s-socjeta` attrici insistiet li ma kentix se tirrilaxxa merkanzija qabel ma l-konvenut jiffirma kambjali biex is-socjeta` attrici tassikura ruhha dwar il-pagament tal-bilanc li kien pendent minn konsenji precedenti (peress li, fil-passat, il-konvenut kien ihallas ghall-merkanzija b'*cheques* li ma kienux jissarfu), is-socjeta` attrici kienet biss qed tezercita dritt ta' kompetenza taghha, u ma kienet qed taghmel xejn illegali.

F'dan il-kaz, is-socjeta` Freeport Terminal, mhux biss tgawdi minn *ius retentionis* fuq l-oggett depozitat ghandha (Artikolu 1919 tal-Kodici Civili), u privilegg fuq il-hwejjeg li jingarru (Artikolu 2009(c)), izda ghandha dritt ukoll tissospendi l-ghoti tas-servizzi lill-klijenti taghha (l-agenti tal-*containers*) jekk dawn jaqghu lura mill-hlasijiet f'ammont apprezzabli. Fuq kollox, hadd ma hu obligat jibqa' jaghti s-servizzi tieghu jekk ma jithallasx ghal dawk is-servizzi. Is-socjeta` Valletta Freight Services kienet konxja ta' dan, pero`, xorta wahda "sfidat" lis-socjeta` Freeport Terminal, billi baghtet *container* biex jigi minnha moghti s-servizzi

Din il-Qorti ma tistax, allura, ticcensura dak li ghamlet il-Freeport Terminal (Malta) p.l.c., u l-appell ta' din is-socjeta` qed jigi milqugh.

Din il-Qorti ma tistax tipprocedi bil-kaz kontra s-socjeta` Valletta Freight Services Ltd. peress li d-decizjoni ta' l-ewwel Qorti li ma ssibx lil din is-socjeta` responsabli ghaddiet in gudikat ladarba ma sarx 'l hekk imsejjah "*appello del comodo*" mis-socjeta` attrici.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premissi, tiddisponi mill-appell tas-socjeta` Freeport Terminal (Malta) p.l.c. billi tilqa' l-istess, u thassar u tirrevoka s-sentneza appellata fejn din iddikjarat lis-socjeta` konvenuta Freeport Terminal (Malta) p.l.c. unikament responsabli ghad-danni sofferti mis-socjeta` attrici u fejn ikkundannatha thallas is-somma ta' Lm560.45 in linea ta' danni, u minflok tillibera lil din l-

Kopja Informali ta' Sentenza

istess socjeta` minn kull imputazzjoni ta' htija u responsabbilita`.

Dwar l-ispejjez, filwaqt li dawk ta' prim istanza, ghandhom jithallsu mis-socjeta` attrici, hlief dawk relatati mis-socjeta` konvenuta Valletta Freight Services Ltd. li ghandhom jigu sopportati minnha stess, dawk ta' din it-tieni istanza ghandhom jithallsu kollha mis-socjeta` attrici.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----